

Vývin jedince po narození - ONTOGENEZE

Období	Věk	Znaky
Novorozenec	do 1 měsíce	sací a úchopový reflex
Kojenec	do 1 roku	první krůčky
Batole	do 3 let	mléčný chrup, chůze
Předškolní věk	do 6 let	činnost, poznávání, otázky
Mladší školní věk	do 10 let	trvalý chrup, společenská
Starší školní věk	do 14 let	pohl. žlázy začínají fungovat, druhotné pohlavní znaky
Dorost	do 18 let	růst, rozvoj myšlení a citů
Dospělost	do 30 let	vrchol fyzické zdatnosti, založení rodiny
Zralost	do 45 let	zkušenosti, zralost duševní i fyzická
Střední věk	do 60 let	předávání vědomostí a zkušeností mladším
Stáří	nad 60 let	ochabování čidel, řidnutí kostí

- plánované rodičovství
- antikoncepce
- pohlavní choroby (kapavka, syfilis, AIDS)

ANTROPOLOGIE (nauka o člověku)

Systematické zařazení člověka:

Říše: ŽIVOČICHOVÉ

Kmen: STRUNATCI

Podkmen: OBRATLOVCI

Třída: SAVCI

Řád: PRIMÁTI

Čeleď: HOMINIDAE

Rod: HOMO (homo = člověk)

Proces polidštění (hominizace):

1. zploštění hrudníku – lepší pohyblivost horních končetin
2. přizpůsobení dolních končetin k chůzi – esovitě zakřivení páteře – napřímení postavy
3. zkrácení obličejové části, vznik brady, čela a nosního výčnělku; zmizení nadočnicových oblouků
4. zvětšení hmotnosti mozku

Proces sapientace (rozumové změny):

- Prohloubení sociálního citění; trvalá obydli, rozvoj umění, abstraktní myšlení, řeč, pohřbívání mrtvých...

Dokladem vývoje člověka z živočišných předků jsou:

a) rudimenty

- zakrnělé orgány, které neplní svou funkci
- vyskytují se pravidelně
- př.: kostrční obratle

b) atavismy

- znaky živočišných předků, které u člověka zanikly, ale mohou se výjimečně objevit
- př.: nadměrné ochlupení těla

(Pravděpodobní) předchůdci člověka:

Australopithecus africanus (australopiték)

- žil na území jižní Afriky (Tanzanie...) před cca 5 – 3 mln let
- používal jednoduché kamenné nástroje a zbraně
- byl téměř vzpřímený, těžkopádně chodil po dvou
- drobnější (120 cm, 30 kg), robustní (145 cm, 70 kg)
- živil se rostlinnou potravou a lovem drobných živočichů
- mozek: 380 – 500 cm³

Vývoj rodu HOMO:

Homo habilis (Člověk zručný)

- žil v Africe, Asii i Evropě před cca 3 – 1 mln. Let (savany, řídký les, skalnatá údolí)
- byl asi 140 cm vysoký, vážil 35 kg, byl vzpřímený
- žil v tlupách, sběrač, lovec
- vyráběl primitivní kamenné nástroje
- vytvářel jednoduchý přístřešek
- mozek: 600 – 650 cm³

Homo erectus (Člověk vzpřímený) = opočlověk

- žil v Africe, Asii (Jáva) i Evropě (Itálie, Španělsko, Německo) před cca 1 mln. – 300 000 lety
- vzpřímená postava, 150 – 170 cm vysoká
- kolektivní lov
- používal oheň
- rozvoj mozku a vědomí
- dorozumíval se zvuky – staly se základem řeči
- mozek: 800 – 1 050 cm³

Homo sapiens (Člověk rozumný)

- má několik poddruhů:

- **člověk neandrtálský (Homo sapiens neanderthalensis)**
= pračlověk

- jeho kosterní zbytky byly nalezeny v Neandertálském údolí u Düsseldorfu
- výška 160 cm, téměř vzpřímený, robustní typ, masivní lebka, široký plochý nos, chyběl bradový výběžek
- znal oheň, byl lovcem, sběračem ovoce
- žil v tlupách, složitá kultura
- obýval jeskyně a skalní převisy
- žil v Africe, Asii, Evropě před cca 300 000 – 40 000 let

- mozek: 1 300 – 1 800 cm³

Slepá větev - vyhynul po poslední době ledové asi před 35 tisíci lety.

- **člověk předvěký – kromaňonec**

- podle naleziště Crô-Magnon ve Francii, u nás pak Dolní Věstonice a Předmostí u Přerova

- žil v Asii, Africe, Evropě před cca 40 000 – 10 000 lety

- výška 165 cm

- nejprve kočovný způsob života

- vyráběl nástroje, zbraně, ozdoby, nádoby, tvořil jeskynní malby a sošky

- budoval obydlí

- zpracovával různé materiály i kov

- později usedlý způsob života – používal artikulovanou řeč, pohřbíval mrtvé, různé rituály, zemědělec

- mozek: 1 300 – 2 400 cm³

- **člověk vyspělý nebo současný(Homo sapiens sapiens)**

- anatomicky moderní člověk

- žil v Africe, na Nové Guinei, v Tasmánii, Evropě už před 10 000 lety

- žil v rodových společenstvích

- mozek: 1 300 – 1 600 cm³

Lidské rasy

Na Zemi žije téměř 7,5 miliard lidí. Podle barvy pleti a některých dalších znaků rozlišujeme tři hlavní lidské rasy:

Bílá – europoidní – Evropa, Amerika, JAR, Austrálie

Černá – negroidní - Afrika, Amerika, Melanésie –

masivní rty, široký nos, kudrnaté tmavé vlasy

Žlutá – mongoloidní – Asie, Grónsko – šikmé úzké

oči, rovné tmavé vlasy

Všechny rasy jsou rovnocenné. Teorie popírající rovnocennost ras se nazývá rasismus.

Aleš Hrdlička (1869 – 1943)